

E vaja jo cercant, interrogant...

Tomás Llopis*

*Jats que eu sia molt ocupats
d'alcuns afers qui m'han portats
en tal perill d'on cuid morir,
ges per aiçò no vull jaquir
en lo tinter ço que ausirets.*

BERNAT METGE

RES no m'agrada tant com, a l'estiu, botar la Laquesis i fer-me a la mar com els vells corsaris. Laquesis és de fusta, petita, marinera. La millor hora per a mi és cap a les onze. Llavors fa un sol bastant més suportable que al migdia i el vent és suau, no gaire constant si voleu però et fa anar a una velocitat tranquil·la; et deixa temps per a distreure't sense perill, pots anar deixant córrer la pensa i aleshores la mar et fa vore-hi més clar. Un dia vaig llegir un article de Josep Pla i amb ell vaig descobrir un cicle dels vents mediterranis que si s'espatlla per alguna o altra raó, la mar es torna més brava. Però a l'estiu el cicle es manté ferm durant dies i dies i és llavors quan a les onze de cada matí hi ha una brisa suau de llevant que t'acarona harmoniosa i pots governar la barca paral·lelament a la platja, vore com va poblant-se de turistes i d'estiuejants desitjosos de torrar-se immòbils, llegint, fent una becaina o besant el peçó d'una orella de la veïna. He de confessar que no m'ha agradat mai torrar-me a la vora de la mar perquè el meu amic el vent esdevé en aquelles circumstàncies un enemic insuportable, t'omple d'arena, et passa inoportunament les planes del llibre que vols llegir, els xiquets de la pilota... les converses d'aquells que parlen perquè callats s'avorreixen...

Jo sóc de terra endins, però no gaire. Vagament recorde les anades a la mar del dia de Sant Jaume o del divuit de juliol però faig memòria i no puc recordar res més que el matxo enganxat a barres i la paella penjada al varal. Faria tort a la memòria si no recordés que em donaven una vareta de morera perquè de tant en tant anés tustant el llom del pobre animal:

—El xiquet que porte la vara...

Més tard he vist fotos, antigues ja, d'aquelles anades; hòmens i dones que ballaven a la vora del tenderol, de la tia Rosa quan es banyava els peus amb la bata arromangada fins al genoll i al fons, sobre l'arena, els vells llaguts de fusta repintats de blanc i de verd o de blau.

Laquesis és ara de les poques barques de fusta que encara sobreviuen al plàstic; amb la vela al terç i el floc blanc passeja als matins la meua divagació enyorada.

(*) V. en núm. 1, pàg. 11.

dissa. Mire Segària, els portells que van alineant-se, el de Beniarbeig s'amaga darrere del de Pamis i el d'Ondara desapareix quan et quedes sol cara al Puntape-nyes. Si hi llampava era possible que plugués l'endemà. És clar, calia mirar-ho des del punt exacte del camí de la meua caseta, perquè sinó podien errar el pronòstic i això era un desprestigi per als meteoròlegs ancestrals. S'hi jugaven la pansa, els pèsols o el tomacar, les cacauets, s'hi jugaven tantes coses que havien après a mirar el cel sense errar.

Passa una motora a una distància prudent però et sacseja la Laquesis, has d'agarrar-te fort al timó i mantenir el rumb mentre van passant les onetes que fa la llanxa. Veig que ha tornat la calma i no ens hem desventat. Fa uns anys hi havia més embarcacions a motor però ara la gent va preferint la vela. És que el carburant va massa car i he descobert que a vela fas més esport —et diuen.

Temps era temps en què calia potenciar l'educació física, l'altra també però d'una altra manera. Els escolars llegíem Garcilaso i Lope, no els enteníem però; fèiem un treball sobre el Poema del Mio Cid i ens avorriem fent-lo, tots van acabar aprenent d'escriure a màquina copiant la introducció al cantar de gesta. Més tard alguns el descobríem com la més excelsa manera de cantar les virtuts de la nació veïna, nosaltres, amb voluntat d'universalisme, restituíem als castellans la glòria d'haver parit aquest monument.

Mire el fons del mar i no veig el peix amb les quatre barres pintades a la cua com haria volgut Roger de Llúria i no baixa a terra perquè tinc por. Cace l'escota de la major i vire a babord amb la proa a la Punta de l'Almadrava. Algun dia arribaré a Dènia —em dic, i m'alce del banc de babord i m'adrece sobre la borda. Posaré l'arjau més llarg per a governar sense tant d'esforç. Ah, com ignoràvem l'expedició dels almogàvers. Nosaltres, ni terra endins ni a la costa, no sabíem què era la «honra», i havíem vist pocs «barcos», uns quants sí, a Dènia, però la majoria eren de pesca, i quina diferència hi hauria entre «barcos» i «naves»? T'explicaven allò de «los elementos» però arribàvem a la «Pérfida Albión» i ja no la trobàvem al mapa. Tan prop que tenim Mallorca i com Jaume I va esperar dies, no sé si mesos, que els vents fossen favorables per anar-hi

*Una recança infinita
una pàtria tan petita*

que te l'amaguen sota la catifa.

I un amic m'ajudava a alçar-la: el valencià en 20 lliçons. «Lean a Azorín porque es un escritor alicantino» —repetia la funcionària— i nosaltres li llegíem Castilla i pensàvem que la província d'Alacant era més gran que Espanya, no podíem esperar que collissen la taronja per a comprovar-ho, cada dia anàvem amb l'entrepà i el duro a la recerca de la clau que obre tots els panys.

Algun dia arribaré a Dènia i entraré per l'escullera amb la Laquesis triomfadora i a dalt del màstil posaré una còpia de la cua d'un peix mediterrani que va pescar Roger de Llúria i que es conserva amb els colors immutables en una vitrina de monestir de Poblet. Passejaré llavors pel Passeig de Cervantes mentre els altaveus de la llotja repetiran vuitant-set, vuitanta-sis, vuitanta-cinc...

*Una nit de lluna plena
tramuntàrem la carena
lentament, sense dir re...*

El vent va descrivint el seu cercle misteriós, Segària, ara, apareix cara al migdia tota seca i pelada, el Portell de Beniarbeig se'm fa visible, m'imposa més que el Montgó, superb, però a Segària anàvem el dia de Sant Antoni i bevíem aigua d'una fonteta que naixia solitària d'un marge a la vora del camí. Encara no havia llegit *L'últim serf* de Na Maria Ibars, això vindria més tard, uns anys més tard, quan van obrir una llibreria al carrer José Antonio de Dénia, entre l'Institut vell i el port.

Em cal fer una bordada per a navegar amb vent de migjorn i la faig sense dificultats, navegue rumb a llevant sense poder verificar-ho exactament. No dispose de cap instrument de precisió però la mar se m'apareix immensa, plena, silenciosa, i Laquesis navega contra l'aigua que no li fa més que un xaf-xaf sord contra la fusta. El sol ja escalfa més i em pose una gorreta i mire amunt, l'angle que fa la vela, i mire a popa com m'allunya de terra: un punt a l'horitzó sobre la muntanya, la meua muntanya, és la cadireta del rei moro. Tanta fantasia havia desfermat aquella carena que, fins i tot, hi ha qui afirma que allò podria ser Hemeroslopeion però tot això no passa d'una suposició, a tot estirar un mite entre la gent que no ha solcat de debò aquella mar que albirem fins a Eivissa i que continua més enllà de l'horitzó i arriba al palau de l'emperador de Constantinoble, on Tirant va dir a la bella Carmesina que tot el mal li venia de la mar. Però Carmesina que veia pondre's el sol entre les ones de color de vi va entendre que només la mar fa morir els cavallers en llurs llits... en el millor dels llibres que mai s'ha escrit.

El migjorn es va tornant llebeig, caldrà aguantar fermament per a evitar una escora excessiva. Sorpren que en tan poc temps el vent pugui canviar tant però és un cicle quotidià i alhora una esperança. La grimpola mira el castell de Dénia i les roques tallades de la cara nord van servir per a fer l'escullera, una defensa però, que no ha pogut preservar la ciutat dels vents nous i, si Déu ho vol, anorreadors. Per què he vist com era abans i he de acarar-la ara, tal com és, de lluny, des de la barca? Torne a mirar obsessivament el fons de l'aigua i veig que passa una medusa, de color lletós tota ella, amb un serrellet virolat que no em diu res. Els colors de la mar com canvien, i van significant al pas del temps coses noves que no encertem o no ens resignem a comprendre mentre navegue tot sol de cara al Sol Ixent que no és res sinó un mite de pobles conquistats i esperançats. El vell Opoton havia partit un dia de l'Astlan mogut per la mateixa ansietat de retornar el seu déu al seu poble i va morir esclau d'una raça ferma...

La meua Laquesis és l'única nau d'aquella trista expedició, navega sense compàs ni brúixola ni tan sols un vell estalabre, però filla del duc de Baviera hauria pogut esdevenir la muller d'un jove cavaller nascut a Monferrat de la mà d'un escriptor àulic de Xàtiva i qui sap si, qui sap si la meua Laquesis arribarà un dia a Dénia i qui sap què trobarà al cim del turó castellar.

*una pàtria tan petita
que la somio completa.*

El vent es va tornant fort, Laquesis aguanta, marinera! Deixe caure el cos al costat d'estribord i aguante la mateixa amura una miqueta més, mire de caçar l'escota del foc que m'anava massa balder i vaig perdent el món de vista i lluite contra el desig i la necessitat de recordar-me i de recordar unes quantes coses que em poden fer feliç.

No és el temps encara d'arribar al vell port i sóc de terra endins, d'anar a plegar garrofes i de traure la pansa al sequer, de recordar la suor del meu avi a l'estiu, quan tornava a casa cansat i m'amanyagava mentre es coïa l'arròs caldós amb bajoquetes de careta. No és el temps perquè navegue amb aquesta vella barca de fusta i la pansa ja no pot assecar-se perquè ja no té sequer i el Maltès va morir el febrer de 1926. D'altres maltesos encara continuaven la tasca barroerament i ja no hi havia serfs i el somni de Na Maria Ibars va morir amb ella bastants anys més tard. Va morir com moltes altres coses moren sense haver arribat a ésser.

*Aigües tranquil·les, olioses, brutes.
Anem entrant a port, en aquest refugi,
molt a recer de la difícil mar.*

Canta el poeta de Sinera mentre tants somnis descansen sobre l'aigua i algunes naus s'enfonsen sense la misericòrdia necessària.

*Evitaré l'esglaiadora boia
que es mou entre deixalles al davant.*

Però el Montgó s'allunya a estribord i la meua Laquesis esdevé més agressiva contra la mar. No arribaré però al final desitjat perquè la distància és encara massa gran i no puc aguantar tot sol les envestides del vent de llebeig que refresca la terra.

Aquesta aventura és per a tot un estol que haurem d'armar també a Salou, esperar a Port Fangós el vent favorable i anar resseguint la costa fins arribar a Peníscola i passar per totes les ciutats i llocs on se puguen restaurar les naus.

*Desesperat de mos desigs complir
iré pel món vostre orgull recitant.*

I arribarem a Gandia i gratarem els carrers perquè són nostres i ens n'han robat l'herència... I arribarem a la Marina i farem el nostre fet i continuarem l'expedició cap al sud mentre uns altres hauran de convocar corts i fer valer els vells pactes.

Tantes coses mentre jo navegue amb la Laquesis, de nom immortal, que va saber esperar, dissortada, que Fortuna decidís si Curial havia de retornar a Monferrat o si la bella Camar arribaria a guanyar-se'l per sempre més. Pobra Laque-

sis, encalçant Curial no va saber trobar el rei d'Aragó a Melú; hauria estat una oportunitat històrica. Pobra Laquesis desgraciada.

He decidit de fer una darrera bordada i amb vent per l'aleta encarar-me al nord, les onades seran més dures però conec els límits de Laquesis i no em farà por tornar a la recerca del repòs provisional mentre deixo dormint les meues esperances d'atracar un dia al moll de Dénia. Ara el treball serà mantenir el rumb correcte i evitar que les onades em desventen mínimament. Bollirà el mar com la cassola en forn. Però no m'ha de fer por anar mirant aquesta geografia. Vaig vore un dia la Cova de Bolumini i l'Avenc de Cigarra com s'endinsven, profundes, i qui sap si arribarien a la gran nau misteriosa de la Font de Català. Només caldria per a comprovar-ho armar-se d'una bona llanterna, algunes cordes i anar seguint el camí correcte de les grutes. Fóra perillós errar la via però pitjor podria ser deixar-les sense explorar i que el vent i la pluja anassen tapant llurs boques seques en el record i el temps.

Però he de ser mariner, tinc la boca seca i la sal al front. Xiulen les veles, aguante el timó, les onades m'aixequen la popa i passen rabents la carena, surten i una altra m'aixeca i m'aixequen totes les ones i m'empenyen a fer via amb elles. La major i el foc m'oculten l'horitzó. És tan plana la meua petita vall que sóc ara privat d'abastar-la tota de la barca estant. Laquesis és la més marinera de les barques i jo tot sol hauré de navegar. Se'm cansa el braç, aguanta l'escota, va vencent l'exèrcit que, rítmic i ordenat, m'allunya del meu vell repòs. Tornaré tot sol o acompanyat a intentar arribar al port. No em serviran els camins polsosos i fressats, no podré tornar sense haver conegut Josep de la Tona, Pinet o Mixana. Altres singlades m'esperen més enllà del perill o de l'absència. Si seguia xalest sobre les ones aniria a recer de la cala i, allà, lliure del vent, trobaria les illes que s'agafen de la mà i canten i ballen perquè de tant estar soles no han arribat a ser terra ferma. Però també viuen a mercè de les ones i no hi ha cales a la vista, sols la platja oberta al vent i a la tempesta, arena i brutícia, deixalles d'altres navegants o de vells navilis que no han pogut resguardar-se perquè han estat més valents que jo i no han esperat que Fortuna els emparés per a salpar i han perit, víctimes de la mateixa mar que em vol fer seu.

*E vaja jo los sepulcres cercant,
interrogant ànimes infernades,
e respondran, car no són companyades
d'altre que mi en son continu plant.*

Temps era temps en què el poeta podia resseguir les tombes i treure'n consell; ara, però, són més fredes que mai i ningú no les visita. Tot ho tenim en els llibres i ningú no en fa cas, ens il·lusiona haver localitzat Hemeroskopeion al cim d'una muntanya i no sabem refer els viaranys més propers, els sembrem de pinassa i de falaguera perquè ningú no els descobreixca. Així com les formigues que perden la recta via perquè algú els barra el pas, nosaltres som obstacle i formiga.

Gemeguen els aparells, la major resisteix bé contra l'obenc d'estribord, Laquesis fa treballar tota la seua poderosa musculatura i m'apar la nau més segura de la

terra. Ha de ser així perquè és la meua i vaig fermat al seu timó. Torne com tantes voltes sense haver arribat al port però no he fracassat en la singlada: he vist, gairebé a tocar les roques que em seran refugi en un temps que somie. Llavors atracaré al port de Dénia i vindran a rebre'm els meus avantpassats i tornarem a celebrar el casament de la pedreguera Joana Escorna amb el millor amant del món. Roís de Corella oficiarà els actes litúrgics de divendres sant a la col·legiata de Gandia i, si té un moment de sinceritat, tornarà a explicar-nos la tragèdia de Caldesa i pujarem al Montgó i vorem les veles que, ben plenes, menaran Tirant a Sicília... i tots plegats gaudirem...